

**การพัฒนาารูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทร
 ของนักศึกษาพยาบาล
 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก***
**The Development of an Evaluation Model for Assessment
 of the Caring Competencies of Nursing Students in Nursing
 Colleges under Praboromarajchanok Institute***

ชวนนท์ จันทร์สุข** สมคิด พรหมจู้***
 สุพักตร์ พิบูลย์**** Yeavadee Suwannaka*****
 Chawanon Jansook** Somkid Promjouy***
 Suphak Pibool**** Yoavadee Suwannaka*****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสมรรถนะ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (2) พัฒนารูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล และ (3) ประเมินคุณภาพของรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่าง เอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสมรรถนะ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 32 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน อาจารย์พยาบาล จำนวน 15 คน พยาบาลพี่เลี้ยง จำนวน 15 คน และนักศึกษาพยาบาล จำนวน 120 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ ร่างรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล แบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ และแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระยะที่ 3 การประเมินคุณภาพของรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล โดยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ อาจารย์พยาบาล จำนวน 7 คน พยาบาลพี่เลี้ยง จำนวน 7 คน และ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 9 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ รูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล แบบบันทึกประเด็นสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามคุณภาพของรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) สมรรถนะการดูแลอย่างเอื้ออาทรของศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 5 สมรรถนะๆ ละ 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ 2) ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านการใช้ความรู้และทักษะเชิงวิชาชีพ 4) ด้านความเมตตากรุณาและความเห็นอกเห็นใจ และ 5) ด้านการใส่ใจอย่างแท้จริง เกณฑ์การประเมิน คือ ค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน (2) รูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรสำหรับนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) เป้าหมายของการประเมิน 2) สิ่งที่มีประเมินและเกณฑ์การประเมิน 3) วิธีการประเมิน 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับ และ (3) ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล โดยภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด โดยด้านความเหมาะสม ความถูกต้อง และความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ (1) รูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรสำหรับนักศึกษาพยาบาลสามารถขยายผลไปใช้กับวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกแห่งอื่นๆ และ (2) เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบประเมินสมรรถนะด้านอื่นๆ ของนักศึกษาพยาบาล เช่น สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาล สมรรถนะที่พึงประสงค์ เป็นต้น

คำสำคัญ : รูปแบบประเมิน สมรรถนะ การดูแลอย่างเอื้ออาทร นักศึกษาพยาบาล

* ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

** นักศึกษาระดับดุขุภีบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

*** รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

**** รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ นักวิชาการอิสระ ข้าราชการบำนาญ

***** ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาท

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to study caring competencies, indicators and evaluation criteria of caring competencies of nursing students in nursing colleges under Praboromarajchanok Institute; (2) to develop an evaluation model for assessment of the caring competencies of nursing students; and (3) to evaluate quality of the developed evaluation model for assessment of the caring competencies of nursing students.

The research process comprised three stages. Stage 1 was a study of indicators and evaluation criteria of caring competencies of nursing students. The research sample consisted of 32 third year nursing students. The research instruments were a questionnaire of caring competency evaluation form of nursing students. Data were analyzed by the Mean, and Standard Deviation. Stage 2 was the development of an evaluation model for assessment of the caring competencies of nursing students. The research sample consisted of nine experts, 15 nursing instructors, 15 mentor nurses, and 120 nursing students. The research instruments were 1) a draft of the evaluation model for assessment of the caring competencies of nursing students, 2) a questionnaire on appropriateness and feasibility of the model, and 3) a caring competency evaluation form of nursing students. Data were analyzed by the mean, and standard deviation. The Stage 3 was the quality evaluation of the developed evaluation model for assessment of the caring competencies of nursing students by trying out the developed model with research informants at Boromarajonani College of Nursing, Chainat. Research informants consisted of seven nursing instructors, seven mentor nurses, and nine fourth year nursing students. The research instruments were the developed evaluation model for assessment of the caring competencies of nursing students, a form for recording focus group discussion issues, and a quality questionnaire of evaluation model for assessment of the caring competencies of nursing students. and Data were analyzed using the mean, standard deviation, and content analysis.

Research findings showed three themes that (1) the caring competencies of nursing students comprised five competencies each of which containing 10 indicators. The five competencies were the following: 1) the respect on human dignity; 2) the efficient communications; 3) the uses of professional knowledge and skills; 4) the loving-kindness and sympathy; and 5) the real mindedness and devotion; meanwhile, the passing criterion was determined at the mean of 3.50 or higher; (2) the developed evaluation model for assessment of the caring competencies of nursing students was composed of four components : 1) the goal of evaluation; 2) competencies to be evaluated and evaluation

criteria; 3) evaluation methods; and 4) the provision of feedback information. (3) results of quality evaluation of the developed evaluation model for assessment of the caring competencies of nursing students showed that the model as a whole was appropriate at the highest level, with the aspects of appropriateness, accuracy, and usefulness being rated at the highest level; while the aspect of feasibility being rated at the high level.

It was recommended that (1) An evaluation model for assessment of the caring competencies of nursing students can be extended to other nursing colleges under Praboromarajchanok Institute; and (2) As a guideline for the develop an evaluation model for assessment of the other competencies of nursing students such as nursing practice competency, desirable competency, etc.

Keywords : Evaluation model, Competency, Caring, Nursing student

* Anniversary of Sukhothai Thammathirat Open University

** Ph.D.Candidate, Educational Evaluation, Faculty of Education, Sukhothai Thammathirat Open University

*** Associate Professor, Faculty of Education, Sukhothai Thammathirat Open University

**** Associate Professor, Independent academic, Pensioner

***** Director of Boromarajonani College of Nursing Pra-putthabat

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดูแลอย่างเอื้ออาทร เป็นหัวใจสำคัญของการพยาบาลที่ต้องมีในการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลทุกกิจกรรม¹ การดูแลอย่างเอื้ออาทรจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นไปอย่างสันติสุข การดูแลอย่างเอื้ออาทร ต่อกันระหว่างมนุษย์จะยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นในยุคสังคมปัจจุบันที่เน้นความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและวัตถุอันสูงส่ง ทำให้ขาดมิติทางด้านจิตสังคมและจิตวิญญาณ² ดังนั้นสถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นสถาบันที่มีหน้าที่ในการผลิตบุคลากรทางการพยาบาล ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการให้การพยาบาลบนพื้นฐานของการดูแลอย่างเอื้ออาทรจึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ.2545 ให้สอดคล้องกับความต้องการด้านสุขภาพในสังคมปัจจุบัน โดยใช้การดูแลอย่างเอื้ออาทรเป็นรากฐานในการจัดการศึกษา เน้นความสัมพันธ์ฉันกัลยาณมิตรระหว่างบุคคลตามบทบาทหน้าที่ เห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ มีความเมตตา ความเอื้ออาทร ความเอาใจใส่และมีความเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมเอื้ออาทรให้กับนักศึกษาพยาบาล เมื่อนักศึกษาได้เรียนรู้และรับรู้ว่าคุณภาพของตนเองได้รับความเอื้ออาทร ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับไปสู่การปฏิบัติต่อผู้อื่น และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ บัณฑิตพยาบาลกระทรวงสาธารณสุขจะต้องมีความสามารถในการปฏิบัติ การพยาบาลแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชนทั้งในภาวะปกติและภาวะที่มีปัญหาสุขภาพได้อย่างมีคุณภาพแบบองค์รวมบนพื้นฐานของการดูแลอย่างเอื้ออาทร

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการประเมินผลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต การติดตามผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

การสอบถามความพึงพอใจผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และจากการพิจารณาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555)³ พบว่ามีจุดเน้นให้ผู้เรียนให้การดูแลบุคคลบนพื้นฐานการดูแลอย่างเอื้ออาทร แต่ไม่มีหลักฐานแสดงให้เห็นถึงสมรรถนะ ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมิน และในส่วนของวิธีการพัฒนาสมรรถนะการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีวิธีการที่ยังไม่ชัดเจน สอดคล้องกับคำกล่าวของวารุณี มีเจริญและศักดิ์มิ่งคล เชื้อทอง⁴ ที่ว่ากระบวนการผลิตบัณฑิตพยาบาลในปัจจุบันยังขาดรูปแบบประเมินสมรรถนะที่พึงประสงค์อย่างชัดเจน โดยเฉพาะสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทร

จะเห็นได้ว่าการดูแลอย่างเอื้ออาทรเป็นหัวใจสำคัญของหลักสูตรฉบับปรับปรุงใหม่ของสถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ประกอบกับปัญหาดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์พยาบาลจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรสำหรับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยคาดหวังว่า ผลของการศึกษาวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข สำหรับเป็นแนวทางในการประเมินการดูแลอย่างเอื้ออาทรอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลให้นักศึกษามีคุณลักษณะความเอื้ออาทรที่พึงประสงค์ บรรลุตามวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาของหลักสูตร และพัฒนาส่งเสริมและคงไว้ซึ่งการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล เพื่อให้นักศึกษาปฏิบัติการพยาบาลด้วยความเอื้ออาทรให้แก่ผู้ป่วย ส่งผลให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างเอื้ออาทรแบบครบองค์รวม นำไปสู่ความพึงพอใจ ผาสุกและคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

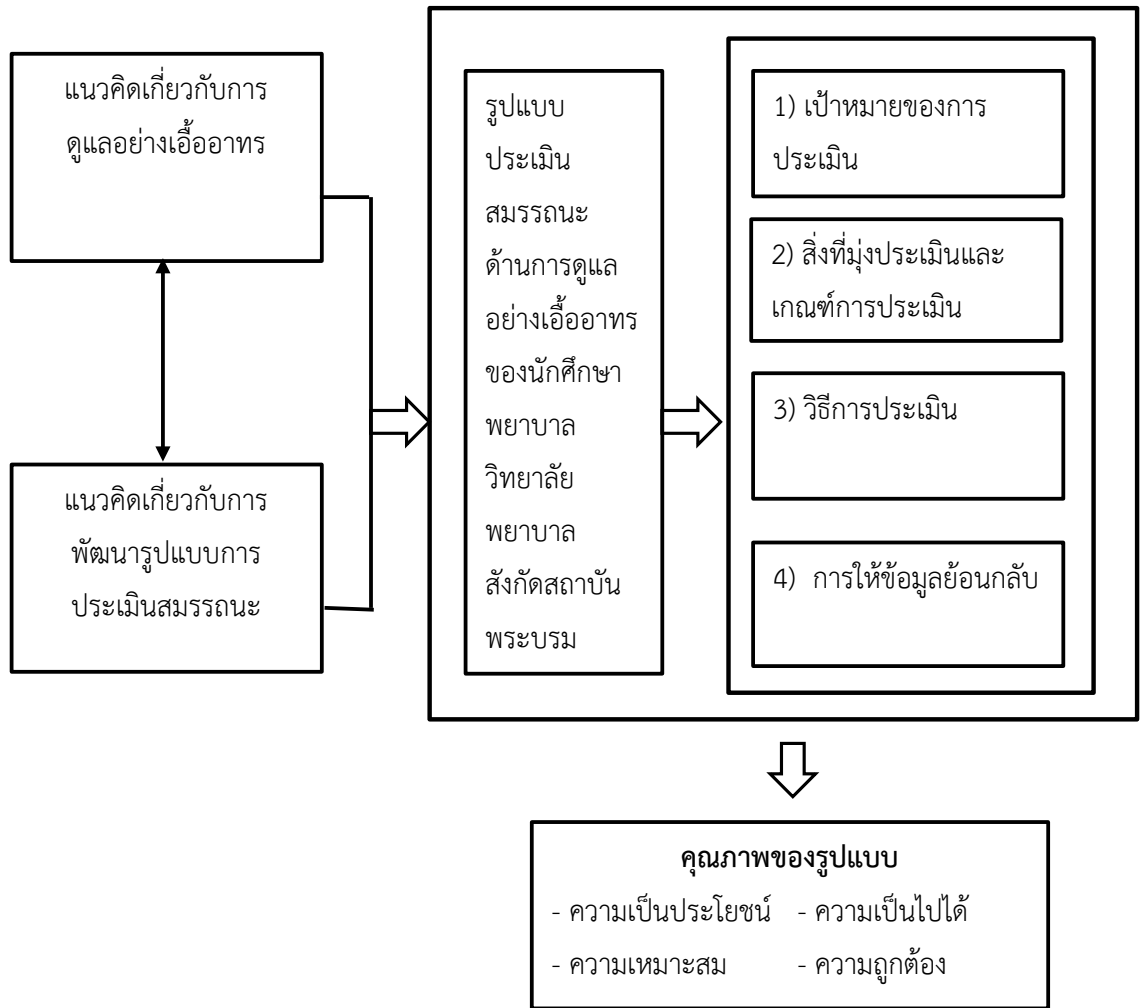
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อพัฒนารูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล
3. เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลอย่างเอื้ออาทร^{1,5-10} พบว่า การดูแลอย่างเอื้ออาทรเป็นหัวใจของการปฏิบัติการพยาบาลและเป็นสมรรถนะและตัวบ่งชี้ที่สำคัญในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ดังนั้นผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของ

นักศึกษาพยาบาล โดยนำแนวคิดในการพัฒนารูปแบบประเมินสมรรถนะของศิริชัย กาญจนวาสี¹¹ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เป้าหมายของการประเมิน 2) สิ่งที่มีมุ่งประเมินและเกณฑ์การประเมิน 3) วิธีการประเมิน และ 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับ มาเป็นกรอบในการพัฒนา และเพื่อให้รูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและสอดคล้องกับการนำไปใช้ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จึงได้นำเกณฑ์มาตรฐานในการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบทั้ง 4 ด้านของ Joint Committee on Standard for Educational Evaluation¹² ได้แก่ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง มาใช้เป็นกรอบมาในการประเมินคุณภาพของรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสมรรถนะ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยสังเคราะห์สมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมิน โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแนวคิดของการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ สุภาภรณ์ อุดมลักษณ์⁵ ชุตินา สืบวงศ์ลี⁶ ภรณ์ เลื่องอรุณ⁷ วัตสัน (Watson)¹ สแวนสัน (Swanson)⁸ โรช (Roach)⁹ และ เลนินเจอร์ (Leininger)¹⁰

2) ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล ที่ประกอบด้วยสมรรถนะ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน เพื่อหาความตรงของเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ทำการตรวจสอบคุณภาพโดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence; IOC) ได้ IOC ระหว่าง 0.67-1.00

3) ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (Reliability) ของแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 คน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .946

4) ปรับปรุงสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินให้เหมาะสม

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 จำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ได้แก่ เพศและอายุ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลและตัวบ่งชี้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 สมรรถนะ ได้แก่

- 1) สมรรถนะเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์
- 2) สมรรถนะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) สมรรถนะการใช้ความรู้และทักษะเชิงวิชาชีพ
- 4) สมรรถนะความเมตตากรุณาและความเห็นอกเห็นใจ และ
- 5) สมรรถนะการใส่ใจอย่างแท้จริง

ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

1. ผู้วิจัยสังเคราะห์รูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาแนวทางการสร้างรูปแบบประเมิน จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล จากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญทางด้านพฤติกรรม ความเอื้ออาทร และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

3. ปรับปรุงรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำรูปแบบประเมินสมรรถนะไปใช้จริง โดยการเลือกแบบเจาะจงเป็นวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่เปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และยินดีให้นำรูปแบบการประเมินไปทดลองใช้ ผลการคัดเลือกได้วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท โดยทำการศึกษาในวิชาปฏิบัติการพยาบาลทั้งหมดในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1. ผู้เชี่ยวชาญที่มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือบทความที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความเอื้ออาทร และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 9 คน

2. อาจารย์พยาบาล คือ อาจารย์พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท จำนวน 7 คน

3. กลุ่มผู้ใช้รูปแบบประเมิน ประกอบด้วย

3.1. อาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ จำนวน 15 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เป็นอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติขณะนักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติในหอผู้ป่วยหรือหน่วยบริการเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์

3.2. พยาบาลพี่เลี้ยงจำนวน 15 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เป็นพยาบาลผู้ดูแลและสอนภาคปฏิบัติขณะนักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติในหอผู้ป่วยหรือหน่วยบริการเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์

3.3. ผู้ป่วยหรือผู้รับบริการที่นักศึกษาดูแลให้การพยาบาล จำนวน 120 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ตามจำนวนนักศึกษาที่ดูแลในสัดส่วน 1 : 1 โดยได้รับการดูแลให้การพยาบาลจากนักศึกษาเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 สัปดาห์

3.4. นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เป็นนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ฝึกภาคปฏิบัติเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ ชั้นปีละ 40 คน จำนวน 120 คน

การพิทักษ์สิทธิ์

ผู้วิจัยได้ทำการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างแนะนำตัว ชี้แจงในการเข้าร่วมวิจัยให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยทราบวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัย พร้อมทั้งลงนามยินยอมและขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล โดยชี้แจงสิทธิ์ที่กลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าร่วมการวิจัย หรือสามารถปฏิเสธที่จะไม่เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ได้ โดยไม่มีผลต่อการบริการใดๆ ที่จะได้รับ สำหรับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะไม่มีการเปิดเผยให้เกิดความเสียหายแก่กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย โดยผู้วิจัยเสนอการวิจัยในภาพรวมและนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ร่างรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล

2. แบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบประเมิน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ได้แก่ วุฒิการศึกษา และสถานที่ปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบประเมิน โดยสอบถามเฉพาะองค์ประกอบเป้าหมายของการประเมิน องค์ประกอบสิ่งที่มุ่งประเมิน องค์ประกอบวิธีการประเมิน และองค์ประกอบการ

ให้ข้อมูลย้อนกลับ นำมาสร้างเป็นคำถามปลายเปิด มีช่องแสดงความคิดเห็นของความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบประเมิน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

แบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับชั้นปี รายวิชาและหอผู้ป่วยที่ฝึกภาคปฏิบัติ

ตอนที่ 2 แบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล

ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 สมรรถนะ ได้แก่

- 1) สมรรถนะเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์
- 2) สมรรถนะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) สมรรถนะการใช้ความรู้และทักษะเชิงวิชาชีพ
- 4) สมรรถนะความเมตตากรุณาและความเห็นอกเห็นใจ และ
- 5) สมรรถนะการใส่ใจอย่างแท้จริง

ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การแปลผลสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล ใช้เกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรอยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีสมรรถนะ

ด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรอยู่ในระดับมากที่สุด

ระยะที่ 3 ประเมินคุณภาพรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

1) ประเมินคุณภาพรูปแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลกับผู้ใช้รูปแบบการประเมิน ได้แก่ อาจารย์พยาบาล อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ในประเด็นต่างๆ ตามมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง

2) จัดประชุมสนทนากลุ่มผู้ใช้รูปแบบประเมิน ได้แก่ อาจารย์พยาบาล อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4

3) ปรับปรุงรูปแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ให้มีความเหมาะสม

กลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบเจาะจง จากผู้ใช้รูปแบบการประเมิน ประกอบด้วย 1) อาจารย์พยาบาลจำนวน 7 คน 2) อาจารย์พี่เลี้ยง จำนวน 7 คน และ 3) นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. รูปแบบประเมิน
2. แบบบันทึกประเด็นสนทนากลุ่ม
3. แบบสอบถามคุณภาพรูปแบบประเมิน

หลังจากนำรูปแบบประเมินไปใช้จริง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ข้อคำถามตามมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความเป็นประโยชน์ 2) ด้านความเป็นไปได้ 3) ด้านความเหมาะสม 4) ด้านความถูกต้อง ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นแบบสอบถาม ปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ พัฒนาการสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทร ของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้สูตรของศิริชัย กาญจนวาสี¹¹

การแปลผลคุณภาพรูปแบบประเมินสมรรถนะ ด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล ใช้เกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง รูปแบบ ประเมินมีคุณภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง รูปแบบ ประเมินมีคุณภาพอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง รูปแบบ ประเมินมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง รูปแบบ ประเมินมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง รูปแบบ ประเมินมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สมรรถนะ ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมิน สมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทร ของนักศึกษา พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรม ราชชนก

1.1 สมรรถนะ ประกอบด้วยสมรรถนะ 5 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะเคารพในคุณค่าความเป็น มนุษย์ สมรรถนะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะการใช้ความรู้และทักษะเชิงวิชาชีพ สมรรถนะความเมตตากรุณาและความเห็นอกเห็นใจ และสมรรถนะการใส่ใจอย่างแท้จริง

1.2 ตัวบ่งชี้ จำนวน 50 ตัวบ่งชี้ จำแนก ตามสมรรถนะๆละ 10 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1.2.1 สมรรถนะเคารพในคุณค่า ความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ดูแลผู้ป่วยทุก ๆ คนอย่างเสมอภาคกัน 2) ให้การ พยาบาลโดยเคารพสิทธิของผู้ป่วย 3) ขออนุญาต ผู้ป่วยก่อนให้การพยาบาล 4) ให้การพยาบาลด้วย ความสุภาพ 5) เรียกชื่อหรือสรรพนามของผู้ป่วย อย่างให้เกียรติและเหมาะสม 6) มีความยืดหยุ่นและ ผ่อนปรนในการใช้กฎระเบียบต่างๆ 7) เปิดโอกาส ให้ญาติมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วย 8) เข้าใจใน ความแตกต่างและไม่โกรธเมื่อผู้ป่วยแสดงอารมณ์ ต่างๆ 9) รับฟังความคิดเห็นและยอมรับในการตัดสินใจของผู้ป่วย และ 10) เคารพในความเป็นส่วนตัว ของผู้ป่วย

1.2.2 สมรรถนะการสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) เปิดโอกาสให้ผู้ป่วยได้พูดคุยกซักถามข้อสงสัย ต่างๆ 2) อธิบายเหตุผลของการพยาบาลให้ผู้ป่วยได้ 3) แนะนำสอนหรือสาธิตผู้ป่วย/ญาติให้สามารถดูแล ตนเองได้ 4) เลือกใช้กิจกรรมพยาบาลได้สอดคล้อง กับปัญหาและความต้องการของผู้ป่วย 5) ประเมิน ปัญหาของผู้ป่วยได้ถูกต้อง ครอบคลุมด้วยกาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ 6) เมื่อผู้ป่วยเรียกหรือร้องขอ ความช่วยเหลือ จะมาดูแลอย่างรวดเร็ว 7) ปฏิบัติ กิจกรรมการพยาบาลได้ถูกต้องคล่องแคล่ว 8) รายงาน ปัญหากับอาจารย์สอนภาคปฏิบัติหรือทีมสุขภาพ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาสุขภาพของผู้รับบริการ 9) ให้การ ดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และ 10) สามารถตัดสินใจ แก้ไขปัญหาให้กับผู้ป่วยได้ อย่างเหมาะสม

1.2.3 สมรรถนะการใช้ความรู้และทักษะ เชิงวิชาชีพ ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับการรับรู้ของ ผู้ป่วย 2) สัมผัสผู้ป่วยอย่างนุ่มนวลและเหมาะสม กับสภาพ 3) พูดคุยหรือแนะนำผู้ป่วยด้วยภาษาที่

เข้าใจง่าย 4) เปิดโอกาสให้ผู้ป่วยพูดคุยหรือซักถาม 5) ตั้งใจรับฟังผู้ป่วย 6) ทักทายพูดคุยกับผู้ป่วยด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม น้ำเสียงนุ่มนวล 7) หมั่นตรวจเยี่ยมผู้ป่วย ซักถามอาการหรือความต้องการโดยไม่ต้องให้ผู้ป่วยร้องขอ 8) พุดคุยทักทาย เป็นกันเองและมีสัมพันธภาพที่ดีกับท่านและญาติ 9) รับฟังปัญหาหรืออาการต่างๆ ที่ผู้ป่วยหรือญาติบอกรายอย่างตั้งใจ และ 10) ดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยด้วยท่าทีกระตือรือร้นเต็มใจ

1.2.4 สมรรถนะความเมตตากรุณา และความเห็นอกเห็นใจ ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) พุดคุยสอบถามความรู้สึก ปัญหา และความต้องการของผู้ป่วย 2) ช่วยเหลือในการทำกิจกรรม และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ป่วย 3) แสดงท่าทีเต็มใจและให้การช่วยเหลือทันทีที่ผู้ป่วยร้องขอ 4) แสดงความเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจในความทุกข์ของผู้ป่วยและญาติ 5) แนะนำแหล่งประโยชน์อื่น ๆ ที่จำเป็นแก่ผู้ป่วย 6) ให้โอกาสผู้ป่วยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพตามการรับรู้ของผู้ป่วย 7) จัดสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ผู้ป่วยสบายใจ 8) นักศึกษาพยาบาลพูดแสดงความห่วงใย ขณะกำลังให้การดูแลผู้ป่วย 9) นักศึกษาพยาบาลมีความกระตือรือร้นและเต็มใจให้การดูแล ช่วยเหลือผู้ป่วยอย่างเต็มที่ และ 10) พุดให้กำลังใจ ปลอบโยน ทำให้ผู้ป่วยรู้สึก สบายใจขึ้น ไม่ท้อต่อความเจ็บป่วย

1.2.5 สมรรถนะการใส่ใจอย่างแท้จริง ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) แสดงท่าทีเต็มใจในการตอบคำถามหรือข้อสงสัยของผู้ป่วยและญาติ 2) พุดคุยทักทาย ได้ถามทุกข์สุข อย่างเป็นกันเองกับผู้ป่วยและญาติ 3) สัมผัส จับมือหรือแตะแขนผู้ป่วยอย่างนุ่มนวล ในขณะที่มา พุดคุยหรือให้การดูแลผู้ป่วย 4) ดูแลผู้ป่วยโดยไม่แสดงท่าทางรังเกียจต่ออาการเจ็บป่วยของผู้ป่วยหรือสิ่งสกปรกต่างๆ 5) ซักถาม หรือพุดคุยกับผู้ป่วยในขณะที่ให้การพยาบาลต่างๆ 6) พุดคุย สอบถามความต้องการหรือแนะนำ

ผู้ป่วยขณะให้การพยาบาล 7) ให้โอกาสผู้ป่วยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพตามการรับรู้ของผู้ป่วย 8) ตอบคำถามในสิ่งที่ผู้ป่วยสงสัยได้ตรงกับปัญหาและความต้องการ 9) ยิ้มแย้มแจ่มใสมีกิริยาท่าทางที่อบอุ่นเป็นมิตรต่อผู้ป่วยและญาติ และ 10) รับฟังคำบอกล่าและปัญหาของผู้ป่วยและญาติอย่างตั้งใจ

1.3 เกณฑ์การประเมิน คือ ค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ได้มาจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

2. ผลการพัฒนารูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ขั้นที่ 1 จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เป้าหมายของการประเมิน 2) สิ่งที่มีมุ่งประเมินและเกณฑ์การประเมิน 3) วิธีการประเมิน และ 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับ รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ มีดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 เป้าหมายของการประเมิน ประกอบด้วย

1.1 เพื่อใช้ผลการประเมินไปพัฒนาสมรรถนะพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล

1. 2 เพื่อจัดทำสารสนเทศผลการประเมินสมรรถนะของนักศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 สิ่งที่มีมุ่งประเมินและเกณฑ์การประเมิน ประกอบด้วย

สมรรถนะการดูแลอย่างเอื้ออาทร 5 สมรรถนะๆละ 10 ตัวบ่งชี้ และค่าเฉลี่ยของการประเมินมากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

องค์ประกอบที่ 3 วิธีการประเมิน ประกอบด้วย

3.1 ผู้ประเมิน ประกอบด้วย 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) อาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ 2) พยาบาลพี่เลี้ยง 3) ผู้ป่วย/ผู้รับบริการ 4) เพื่อนนักศึกษา และ 5) นักศึกษา

3.2 กิจกรรมการประเมิน ประกอบด้วย กิจกรรมต่างๆ คือ วางแผนการประเมิน การดำเนินการประเมิน วิเคราะห์ และสรุปผลการประเมิน และการนำผลการประเมินมาพัฒนาสมรรถนะ

3.3 ระยะเวลาการประเมิน ดำเนินการประเมินสมรรถนะพฤติกรรมดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล ในสัปดาห์ที่ 4 ของการฝึกปฏิบัติการพยาบาล

3.4 เครื่องมือประเมิน ประกอบด้วย แบบประเมินสมรรถนะพฤติกรรมดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล

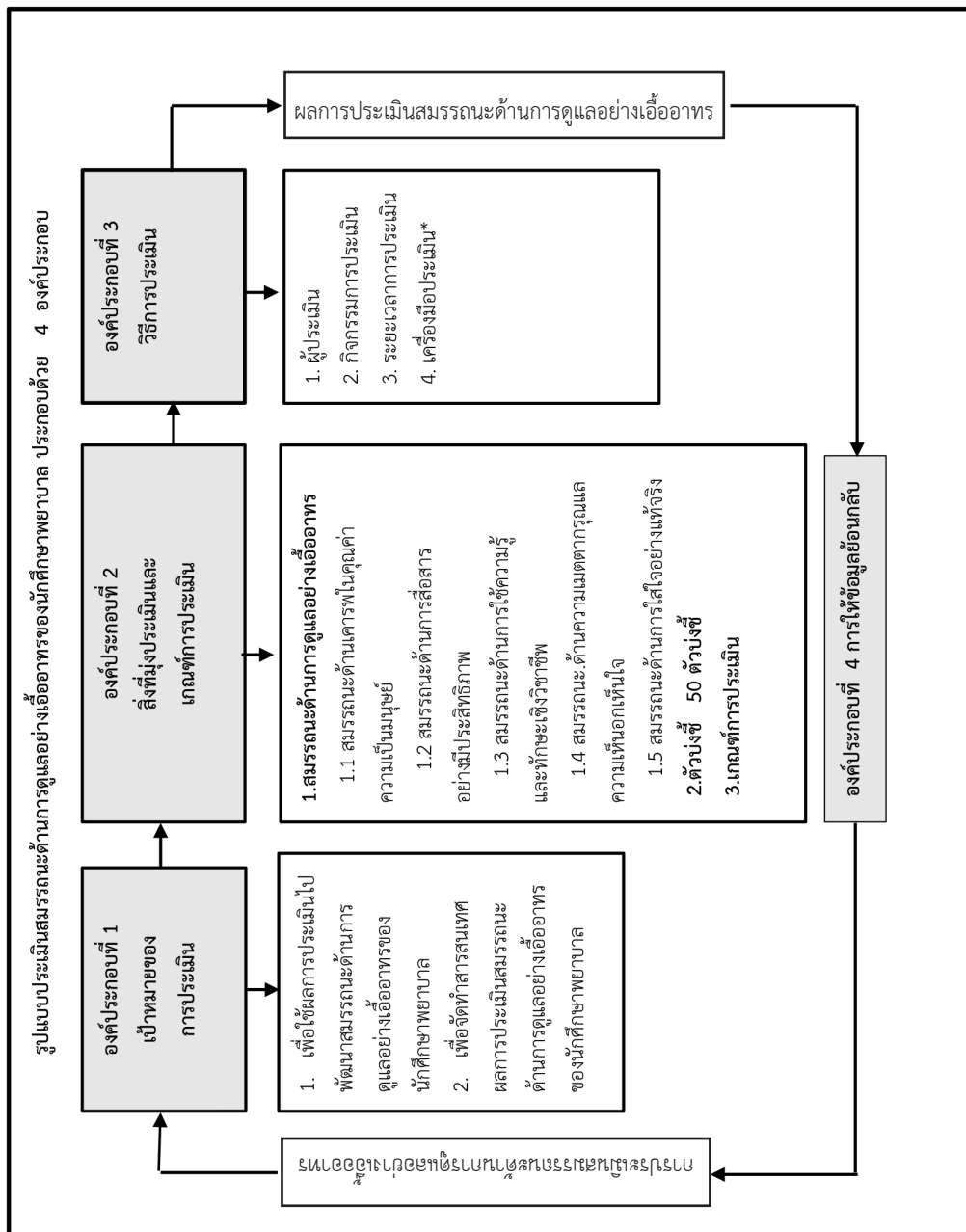
องค์ประกอบที่ 4 การให้ข้อมูลย้อนกลับ ได้แก่

4.1 รายงานผลการประเมินให้นักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องรับทราบ

4.2 จัดทำข้อมูลเพื่อประกอบการประเมินสมรรถนะอื่นๆ ต่อไป

ขั้นที่ 2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบประเมินไปใช้

พบว่าผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์พยาบาลมีความเห็นว่ารูปแบบการประเมินทุกองค์ประกอบโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบประเมินไปใช้ในระดับมากที่สุด และจากการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเครื่องมือประเมิน ดังนี้ ควรกำหนดหัวข้อเรื่องเครื่องมือประเมินในองค์ประกอบ วิธีการประเมิน และระบุประเภทเครื่องมือประเมินให้ชัดเจน ผู้วิจัยจึงพิจารณาปรับปรุงองค์ประกอบวิธีการประเมินโดยเพิ่มในรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทร ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

* ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ผลการนำรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลไปใช้

พบว่า มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ผู้ประเมินสามารถดำเนินการประเมินได้ตามกิจกรรมการประเมินในรูปแบบการประเมิน สามารถประเมินตามคู่มือการประเมินและประเมินเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด ผลการประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล พบว่า สมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรโดยรวมของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างชั้นปี พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีพัฒนาการสูงขึ้นเมื่อเทียบกับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 และ 3 ตามลำดับโดยมีพัฒนาการด้านการใส่ใจอย่างแท้จริงมากที่สุด (ร้อยละ 37.10) รองลงมาคือด้านความเมตตา กรุณาและความเห็นอกเห็นใจ (ร้อยละ 35.21) ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (ร้อยละ 34.78) ด้านการเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ (ร้อยละ 29.85) และมีพัฒนาการด้านการใช้ความรู้และทักษะเชิงวิชาชีพในระดับที่น้อยที่สุด (ร้อยละ 24.05)

4. ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัย สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก พบว่า ผู้ใช้รูปแบบประเมินสมรรถนะมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นว่ารูปแบบประเมินมีความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.52$) เหมาะสม ($\bar{X} = 4.51$) และเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.51$) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.47$) อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการสังเคราะห์สมรรถนะการดูแลอย่างเอื้ออาทรสำหรับนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ คือสมรรถนะเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ สมรรถนะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะการใช้ความรู้และทักษะเชิงวิชาชีพ สมรรถนะความเมตตากรุณาและความเห็นอกเห็นใจและสมรรถนะการใส่ใจอย่างแท้จริง แต่ละสมรรถนะมี 10 ตัวบ่งชี้ รวม 50 ตัวบ่งชี้ จากการตรวจสอบคุณภาพของสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีความสอดคล้อง (IOC) สูงกว่าเกณฑ์ทุกตัวบ่งชี้ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาโดยวิเคราะห์และสังเคราะห์จากแนวคิดการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ ทำการตรวจสอบสมรรถนะโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือบทความที่เกี่ยวข้องกับการดูแลอย่างเอื้ออาทร และผู้เชี่ยวชาญที่มีวุฒิการศึกษาด้านการวัดและการประเมินผลการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกฤษยา ต้นติผลาชีวะ¹³ ได้เสนอไว้ว่าการกำหนดสมรรถนะขึ้นอยู่กับความจำเป็นของวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม เศรษฐกิจ สภาพการณ์และความเหมาะสมของสังคมนั้นๆ ฉะนั้นการกำหนดสมรรถนะจึงควรเป็นหน้าที่หรือความคิดเห็นของกลุ่มผู้ใช้เอง และการได้มาซึ่งสมรรถนะของวิชาชีพหนึ่งๆ มีหลายวิธี แล้วแต่จะเลือกใช้ตามความเหมาะสม เช่น การกำหนดสมรรถนะโดยประเมินความต้องการ (Need assessment) โดยการศึกษาจากกลุ่มผู้ใช้ นักการศึกษา และนโยบายต่างๆ ถึงความต้องการที่จะให้มีการจัดเตรียมผู้สำเร็จการศึกษาให้สามารถทำอะไร ต้องมีความรู้ทักษะ และทัศนคติอย่างไร การกำหนดสมรรถนะโดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ให้ความเห็นหรือบอกเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็น การกำหนดสมรรถนะ

โดยการวิเคราะห์ตามหลักทางทฤษฎีและตำรา และการวิเคราะห์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพโดยเก็บข้อมูลจากกิจกรรมการปฏิบัติงานประจำ

2. รูปแบบประเมินพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก พบว่าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) เป้าหมายของการประเมิน เพื่อจัดทำสารสนเทศผลการประเมินการประเมินพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลและใช้ผลการประเมินไปพัฒนาการประเมินพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล
- 2) สิ่งที่มีมุ่งประเมินและเกณฑ์การประเมิน ประกอบด้วย 5 สมรรถนะๆละ 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สมรรถนะเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ สมรรถนะการสื่อสารอย่างมีระสีทธิภาพ สมรรถนะการใช้ความรู้และทักษะเชิงวิชาชีพ สมรรถนะความเมตตากรุณาและความเห็นอกเห็นใจและสมรรถนะการใส่ใจอย่างแท้จริง และเกณฑ์ผ่านการประเมินที่คะแนนเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 ถือว่าผ่านการประเมิน
- 3) วิธีการประเมิน ประกอบด้วย ผู้ประเมิน กิจกรรมการประเมิน ระยะเวลาการประเมิน และเครื่องมือประเมิน และ
- 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับ ประกอบด้วย รายงานผลการประเมินพฤติกรรมการดูแลอย่างเอื้ออาทรให้นักศึกษา และผู้เกี่ยวข้องรับทราบ และจัดทำข้อมูลเพื่อประกอบการประเมินต่อไป สอดคล้องกับที่ศิริชัย กาญจนวาสี¹¹ ได้เสนอองค์ประกอบของระบบประเมินไว้ ประกอบด้วย

- 1) การกำหนดเป้าหมายของการประเมิน การประเมินตามแนวประโยชน์นิยม (Utilitarianism) เป้าหมายของการประเมิน คือ การสร้างประโยชน์สุขแก่สังคม และการประเมินพหุนิยม (Pluralism) เป้าหมายของการประเมินมิใช่เพียงเพื่อประโยชน์แก่สังคมเพียงอย่างเดียว ยังมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน
- 2) การกำหนดสิ่งที่มีมุ่งประเมิน

นักประเมินจะต้องรู้หรือกำหนดได้ว่าสิ่งที่มีมุ่งประเมินนั้นคืออะไร การกำหนดนี้มาจากความต้องการ หรือเหตุผลที่มาจากความต้องการจำเป็นในกระบวนการทางสังคม

- 3) การกำหนดวิธีการประเมิน เป็นกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน
- 4) เกณฑ์การประเมิน เป็นวิธีการเปรียบเทียบข้อมูลผ่านการวัดและวิเคราะห์ทางสถิติมาแล้ว ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลที่แสดงคุณลักษณะของสิ่งที่มีมุ่งประเมิน เกณฑ์การตัดสินที่เป็นเกณฑ์ และมาตรฐานดังกล่าวได้ผ่านวิธีการกำหนดมาตรฐานที่มีความเชื่อถือได้มาแล้ว

เมื่อผู้ประเมินได้ตัดสินการประเมินแล้ว จึงสรุปผลการประเมินเพื่อกำหนดคุณค่าของสิ่งที่มีมุ่งประเมินว่าเป็นอย่างไร และ

- 5) การให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของกระบวนการประเมิน เพื่อให้ผู้ถูกประเมินได้รับทราบถึงข้อมูลว่า ควรจะมีการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินการในส่วนใด

3. ผลการใช้รูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก พบว่า ผู้ใช้รูปแบบประเมินสมรรถนะมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาลได้จริง ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้นำรูปแบบประเมินสมรรถนะไปใช้กับวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท ภายหลังการใช้รูปแบบประเมินสมรรถนะได้มีการจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้ใช้รูปแบบประเมิน และสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ตามมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง จัดเป็นการตรวจสอบข้อมูลเชิงประจักษ์จากผู้

รูปแบบประเมิน แสดงให้เห็นถึงกระบวนการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบประเมินว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ประเมินได้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ สตีฟเฟิลปีม¹⁴ ได้เสนอมาตรฐานการประเมินไว้ 4 หมวด คือ มาตรฐานการใช้ประโยชน์ มาตรฐานความเป็นไปได้ มาตรฐานความเหมาะสม และ มาตรฐานความถูกต้อง เพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการประเมิน และสอดคล้องกับกับเกณฑ์มาตรฐานในการตรวจสอบคุณภาพทั้ง 4 ด้านของ Joint Committee on Standard for Educational Evaluation¹² ได้แก่ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้ทำหน้าที่ประเมินควรศึกษาสมรรถนะตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละตัวบ่งชี้ให้เข้าใจตั้งแต่เริ่มต้นก่อนทำการประเมิน รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลปัจจุบัน (baseline data) ของสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล ตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 เป็นต้นไป เพื่อช่วยให้การประเมินสมรรถนะของนักศึกษาได้ครบถ้วน และถูกต้อง

2. การนำรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกไปใช้ ควรให้ความสำคัญกับทุกขั้นตอน โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้ประเมินและผู้รับการประเมินควรทำความเข้าใจแก่ผู้ประเมินถึงวัตถุประสงค์การนำรูปแบบประเมินสมรรถนะไปใช้ และชี้แจงบทบาทของผู้ประเมินให้ชัดเจนเพื่อสามารถดำเนินการประเมินได้ตามช่วงเวลาที่กำหนด

3. รูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้น ได้รับการตรวจสอบคุณภาพทั้งเชิงเหตุผลและเชิงประจักษ์ ซึ่งพบว่ารูปแบบการประเมินมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ดังนั้นอาจารย์สามารถนำรูปแบบการประเมินนี้ไปใช้ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับบริบทของสถาบันการศึกษาของตนเอง โดยเฉพาะการใช้รูปแบบการประเมินสมรรถนะในครั้งแรก จะต้องปฐมนิเทศให้ผู้ที่ใช้รูปแบบการประเมินเข้าใจวิธีการใช้รูปแบบประเมินโดยมีคู่มือการใช้รูปแบบประเมินเป็นแนวทาง และดำเนินการตามรูปแบบประเมินอย่างจริงจัง

4. การประเมินตนเองเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทร ควรให้นักศึกษาประเมินตนเอง (Self- evaluation) เพื่อพัฒนา และให้อาจารย์ที่ปรึกษายืนยันความถูกต้อง และให้กำลังใจนักศึกษา โดยเป็นการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment evaluation)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการนำรูปแบบประเมินสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรของนักศึกษาพยาบาล ที่ใช้จากงานวิจัยนี้ไปใช้กับวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกแห่งอื่นๆ

2. ควรใช้วิธีการวิจัยแบบ longitudinal study เป็นการศึกษาสมรรถนะด้านการดูแลอย่างเอื้ออาทรระยะยาวในนักศึกษาคนเดียวกันตั้งแต่ชั้นปีที่ 2,3 และ 4 เพื่อติดตามพัฒนาการในสมรรถนะการดูแลอย่างเอื้ออาทรอย่างต่อเนื่อง และเห็นการนำข้อมูลย้อนกลับไปใช้

เอกสารอ้างอิง

1. Watson, J. Caring science as sacred science. Philadelphia : F.A. Davis Co., 2006.
2. Hanucharunkul, S. Nursing: The science of practice. Bangkok: V. J. P rinting, 2001. (in Thai)
3. Praboromarajchanok Institute for Health Workforce Development, Ministry of Public Health. Bachelor of Nursing Science Program Improved 2012. Nonthaburi: Praboromarajchanok Institute for Health Workforce Development; 2012. (in Thai)
4. Meencharoen, W. and Chuathong, S. The caring behaviors in nursing practice of graduates of Bachelor of Nursing Science in College of Nursing under Ministry of Public Health. Research report. Boromarajonani College of Nursing, Saraburi: Saraburi; 2007. (in Thai)
5. Udomluck, S. The Development of Thai nurses caring Scales. Doctor of Philosophy Program in Nursing Science. Chiang Mai: Chiang Mai University; 2010. (in Thai)
6. Suebwonglee, C. Development of a Nursing Caring Behavior Assessment Instrument using the Cognitive Interview Technique. Doctor of Philosophy Degree. Bangkok: Chulalongkorn University; 2010. (in Thai)
7. Luengarun, P. The Development of Nursing Students Caring Behavior Scales. Research report. Songkhla: Boromarajonnani College of Nursing, Songkhla; 2010. (in Thai)
8. Swanson, K.M. What is know about caring in nursing science : A literary meta-analysis. In A.S. Hinshow, S.L. Feedtham & J.L. Shaver (Eds), Handbook of Clinical Nursing Research. California: Thousand Oaks, 1999.
9. Roach, M. S. The human act of caring : A blueprint for the health professions. Ottawa: Canadian Hospital association, 1997.
10. Leininger, M. M. *Culture care diversity and universality: A theory of nursing*. Boston: Jones and Bartlett Publishers, 2001.
11. Kanjanawasi, S. Evaluation theory. (4 th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House; 2004. (in Thai)
12. Joint Committee on Standards for Educational Evaluation. The program evaluation standards. Thousand Oaks, CA: Sage; 1994
13. Tantiphlachiva, K. Development of nursing practice model emphasizes community for nursing students: Performance method . Doctoral dissertation, Chulalongkorn University, Bangkok; 1989. (in Thai).
14. Stufflebeam, D.L. Evaluation Models. San Francisco: Jossey-Bass; 1981.